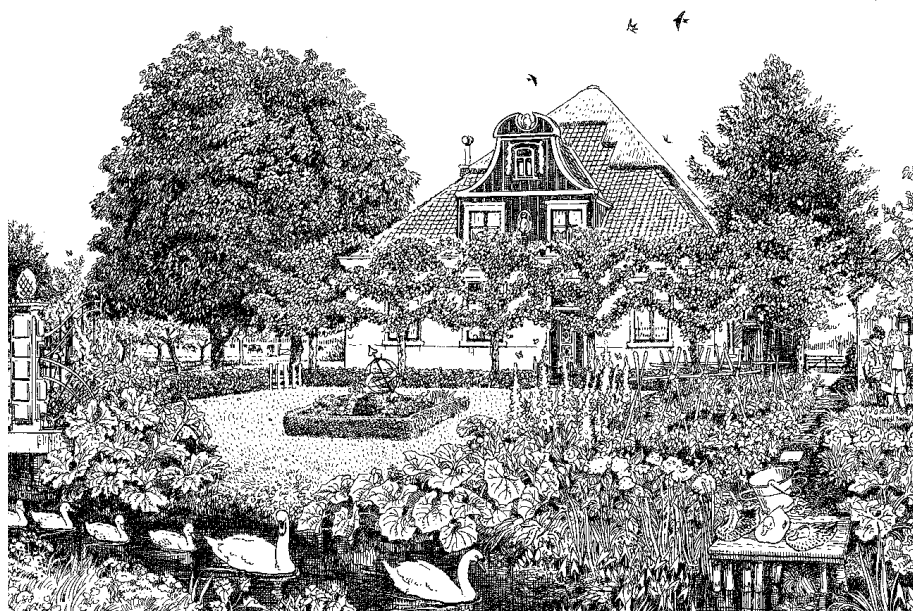

Erfbeplanting

Erfbeplanting is de opgaande beplanting op een doorgaans met afrastering, hekken of sloten omgeven stuk grond bij een huis of boerderij. Het gaat om solitaire bomen, bomenrijen (leibomen, knobomen), lanen, singels, heggen, hagen, bosjes en boomgaarden. Er zijn grote verschillen in vorm en soortensamenstelling van erfbeplanting. In het oosten van het land bestaat de erfbeplanting meestal uit de boomsoorten eik en beuk. In de akkerbouwstreken in noord- en zuidwest Nederland daarentegen vinden we vaak rijen en bosjes populieren op en rond het erf. Bij oude boerderijen in veenweidegebieden bestaat erfbeplanting onder andere uit individuele bomen, zoals paardekastanje en bosjes met vlier, wilg, es, els en (nog) iep. Ook treffen we er een boomgaard en een al of niet beplante oprijlaan aan. Voor of naast het woonhuis staan dikwijls leibomen (linde). Rond nieuwe boerderijen bevindt zich vaak een vijf meter brede singel met een breder assortiment aan soorten, waaronder ook struiken als meidoorn, lijsterbes en Gelderse roos.

Erfbeplanting

Doelstellingen

- bijdrage aan een aantrekkelijk landschap
- voortplantingsplaats, voedselzoekgebied, schuilgelegenheid en overwinteringsplek voor vogels, zoogdieren, amfibieën, reptielen en insecten
- beschutting tegen wind, regen en zon

Winst voor de natuur

In een erfbeplanting kunnen diverse soorten vogels zoals putter, merel en zanglijster voedsel zoeken en nestelen. Ook zoogdieren als huismuis, bosspitsmuis en wezel foerageren er en brengen er hun jongen voort. Vleermuizen, waaronder dwergvleermuis en laatvlieger, vinden er in de zomer een verblijfplaats. Ze jagen op insecten langs de beplanting en rond de schuren. Daarnaast zijn vlinders, zoals de citroenvlinder en boomblauwtje, in erfbeplantingen op zoek naar voedsel en zetten hun eieren af op takken van bomen en struiken.

Sophie van Zanten, melkveehouderster in Zuiderwoude (NH): *“Toen we hier kwamen wonen stonden er maar vijf bomen op het hele erf. We hebben toen snel leilindes voor de stolp gepland om de zon te weren. Verder hebben we zilverberken, elzen, knobessen en twee singels met struiken aangeplant. Landschapsbeheer Noord-Holland heeft het plan gemaakt en de financiering kwam van de landinrichting en uit de WCL-pot. De bomen en struiken geven beschutting en het is eigenlijk de afwerking van je bedrijf. Het belangrijkste is dat ik het mooi vind en het hoort gewoon bij je bedrijf.”*

Aanleg en onderhoud van erfbeplanting

Stem de aanleg en het onderhoud van erfbeplanting af op de beschutting die deze biedt. Houd ook rekening met de betekenis van erfbeplanting als voedsel-, schuil- en nestgelegenheid voor allerlei dieren.

• Maak een beplantingsplan

Maak voordat u bomen en struiken gaat planten een plattegrond van uw bedrijf. Teken in waar u een solitaire boom, bomenrij, bosje of ander element wilt hebben. Streef naar beplantingen met lage struiken en bomen aan de buitenkant en hoog uitgroeiende bomen in het midden. Ga uit van één meter afstand tussen de rijen. Bij een vijf meter brede singel komt dat neer op zes rijen struiken en bomen (bijvoorbeeld twee rijen struiken en vier rijen bomen). Houd rekening met de grootte van de bomen in volwassen toestand en met de ruimte die u of de loonwerker nodig heeft om met werktuigen te kunnen manoeuvreren.

Heeft u weinig tijd voor het plegen van onderhoud, plant dan langzame groeiers zoals linde, es en eik. Heeft u meer tijd voor onderhoud of hulp van anderen, dan kunt u ook kiezen voor snelle groeiers, zoals wilg en populier.

Houd er rekening mee dat er plekken zijn die in het bijzonder geschikt zijn voor hoog uitgroeiende bomen (bijvoorbeeld ten noorden van een gebouw) of voor laag uitgroeiende bomen (aan de zuidkant van een gebouw). Hoog opgaande begroeiing moet u op minstens 15 meter van bedrijfsgebouwen planten. Houd zo nodig ook rekening met de ruimte die nodig is voor een extra kuilplaat of een sleufsilos voor kuilgras of snijmaïs.

Werk de volgende lijst van aandachtspunten af:

- maak een plattegrond, bijvoorbeeld 1:100;
- geef de ramen en deuren aan in gebouwen;
- teken paden en overige verharding in;
- denk aan draaicirkels van machines en vrachtwagens van leveranciers;
- denk aan parkeerplaatsen voor auto's en machines;
- houd rekening met een veilige speelplaats voor kinderen;
- geef de overheersende windrichting en het noorden aan;
- teken de zichtlijnen;
- geef de ruimte voor mogelijke bedrijfsontwikkelingen aan;
- teken de huidige begroeiing in.

• Gebruik de juiste soorten

Populier en wilg zijn snelle groeiers. Het planten hiervan is niet altijd aan te bevelen. Soms kan het zinvol zijn snelle groeiers tussen trage te planten. De beplanting heeft dan snel enige hoogte. Kap na bijvoorbeeld twintig jaar de snelle groeiers weg. Ook de aanplant van iep is, vanwege de iepziekte, niet aan te raden. In bomenrijen worden vaak combinaties van es, esdoorn en eik gebruikt. Plant liever geen of weinig vlier, vogelkers en grauwe wilg. Dit zijn agressieve groeiers die snel andere soorten kunnen verdringen.

• Gebruik voor dieren aantrekkelijke soorten

Gebruik in nieuw aan te leggen erfbeplanting of bij aanvullende beplanting struik- en boomsoorten die nectar, bessen, noten of -op termijn- holten voor vogels en zoogdieren leveren. Zie bijlage 6 in hoofdstuk 9.

• Pleeg regelmatig onderhoud

Stel een schema op waarin u aangeeft wanneer u welke bomen en struiken wilt afzetten of dunnen. Is er teveel schaduw in de beplanting, dun dan tijdig. Moet u bijplanten in een rij of een bosje, gebruik dan soorten die schaduw verdragen, zoals els, eik, es, sleedoorn, meidoorn, lijsterbes of kornoelje.

• Onderdruk zonodig onkruid

Na het planten kunt u onkruid onderdrukken door te schoffelen. Gebruik liever geen bosmaaier, dat levert al gauw beschadiging van stammen op. De eerste jaren na aanplant kan grote brand-

netel een probleem vormen. Voorkom dat door deze plant de eerste jaren regelmatig voor de bloei te maaien en het maaisel af te voeren. U kunt ook bodembedekkers aanplanten, zoals speenkruid, paarse dovenetel, vingerhoedskruid of longkruid.

- **Hang nestkasten op**

Als de beplanting jong is, hebben de bomen nog geen holten. Hang enkele nestkasten op voor holenbroeders.

- **Leg waar mogelijk een takkenhoop of een -wal aan**

Zie 'Takkenwal' in paragraaf 3.8 "Overige landschapsonderdelen"

- **Leg waar mogelijk een zoom aan langs de beplanting.**

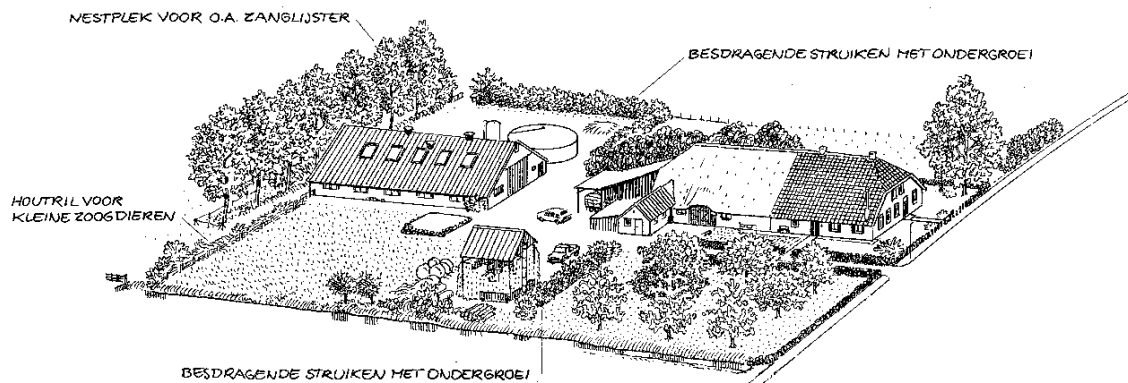
Zie 'Zoom' in paragraaf 3.8 "Overige landschapsonderdelen"

Voor het aanplanten en beheren van bomen en struiken: zie paragraaf 3.7 "Houtopstanden".

Voor het aanplanten en beheren van een huisboomgaard: zie 'Huisboomgaard' in paragraaf 3.1 "Erf en gebouwen".

Arbeid en financiering

Het maken van een beplantingsplan kost eenmalig enkele uren. Het uitvoeren van het plan kost, afhankelijk van het aantal werkzaamheden, meer uren per jaar. Houd rekening met circa een half uur voor het planten van een kleine boom of struik tot enkele uren voor een grote boom. U kunt mogelijk hulp krijgen van een lokale natuurwerkgroep of knotgroep. Voor financiering van aanplant en onderhoud van de beplanting kunt u mogelijk een tegemoetkoming in de kosten krijgen via een subsidieregeling voor erfbeplanting in uw provincie of via een andere subsidie-regeling voor natuur en landschap. Informeer hiernaar bij uw adviseur.

Leefplekken voor vogels en zoogdieren in erfbeplanting